

Praktijkgerichte visie op een inclusieve leeromgeving SWV PPO regio Leiden

Woord vooraf:

Voor gestart is met het schrijven van dit stuk, is met verschillende geledingen gesproken, van werkvloer tot besturen en gemeenten. Daarnaast zijn rapporten en is literatuur gelezen. Wat precies, is vindbaar in de literatuurlijst. Om het stuk leesbaar te houden is de verwijzing naar deze zaken niet opgenomen in de lopende tekst.

Aanleiding:

Kinderen en jongeren willen als ze over inclusie nadenken, naar een school waar ze welkom zijn. Ze willen gewaardeerd worden om hun unieke vaardigheden en willen die kunnen ontwikkelen. Ze willen daarvoor goede ondersteuning en vinden een kundig schoolteam belangrijk om goed te leren, samen te spelen met anderen en begeleid te worden. Daarbij is een schoolgebouw dat voor hen toegankelijk is belangrijk. Ze zeggen: 'Laat ons mee blijven praten en denken bij inclusief onderwijs'.

Ouders/verzorgers willen als ze denken over inclusie, dat hun kind thuis nabij naar school kan. De school moet flexibel zijn. Flexibel is het als hun kind op een hybride manier binnen en buiten de school kan leren. Buiten de school kan online zijn of op een andere locatie.

Er zijn scholen en leerkrachten die het logisch vinden om aan inclusie te werken. Zij geven aan dat ze leerlingen zoveel mogelijk in het dorp of in de wijk willen houden. Ze doen er alles aan dat dat lukt. Er zijn ook scholen en leerkrachten die zich zorgen maken over de inclusieve opdracht. 'Het kan niet zo zijn dat we nog meer leerlingen moeten opnemen met specifieke onderwijsbehoeften zonder dat er iets verandert in geld of meer mensen in elke klas.'

Leden van de RvT, ALV, OPR en MR-P van PPO en gemeenten binnen PPO hebben behoefte aan een visie op inclusie binnen ons samenwerkingsverband. Dat helpt hen beleid en praktijk maken en het helpt hen bij keuzes voor huisvesting en gebiedsontwikkeling. Denkend over inclusie willen ze allemaal stappen zetten, en houden daarbij wensen van ouders en kinderen en de mogelijkheden van personeel goed voor ogen. Voor ouders en kinderen klinkt het in deze geledingen: 'Worden we echt gehoord en serieus genomen?' Bij gemeenten en besturen klinkt: 'We moeten ons personeel goed weten te behouden op deze arbeidsmarkt.'

Wat zegt de overheid precies over inclusief onderwijs in 2035:

De overheid geeft ons de opdracht in 2035 inclusief te zijn. De overheid heeft het dan over drie dingen:

1. Inclusief onderwijs
 - a. Alle leerlingen hebben dichtbij huis, volwaardig en gelijkwaardig toegang tot een inclusieve leeromgeving.
 - b. In die inclusieve leeromgeving kunnen leerlingen samen leren en samen meedoen.
2. Inclusieve leeromgeving
 - a. Dichtbij huis betekent dat alle leerlingen naar dezelfde school kunnen. Dichtbij betekent voor het basisonderwijs in de wijk, de woonplaats of in de gemeente.
 - b. Er wordt vanuit een pedagogische basis gewerkt aan een brede ontwikkeling.
 - c. Elke leerling ontwikkelt zich, wordt gezien en hoort erbij.
 - d. Kinderen leren van en met elkaar.
 - e. Het schoolteam is multidisciplinair en biedt ondersteuning om alle kinderen onderwijs te laten volgen.
 - f. Het schoolgebouw is toegankelijk voor alle leerlingen, ouders en leerkrachten.
3. De overheid stimuleert ons met een beleidsregel te ontwikkelen richting intensieve samenwerking tussen reguliere en S(B)O scholen. Zodanig dat leerlingen vanuit S(B)O scholen onderwijs kunnen volgen op reguliere scholen waarmee reguliere scholen richting een meer inclusieve leeromgeving ontwikkelen.

Op weg naar een inclusieve leeromgeving, werken we aan onderstaande dimensies:

Dimensie	Inhoud
Cultuur	We ontwikkelen een veilige, accepterende, samenwerkende, betrokken en stimulerende gemeenschap
	Deze gemeenschap ontwikkelt inclusieve waarden op alle lagen: leerlingen, ouders/verzorgers, personeel bestuurders
Beleid	We ontwikkelen beleid in alle school- en gemeentepannen
	We waarborgen diversiteit actief
Praktijk	We geven vorm, we leren en we onderwijzen. We doen ervaring op en vinden dat gewoon en logisch.
	We mobiliseren hulpbronnen als geld en extra personeel

Praktijkgerichte visie op een Inclusieve leeromgeving van samenwerkingsverband PPO regio Leiden

We zijn op alle lagen (kinderen, ouders, leerkrachten, scholen, professionals rond de school, besturen, gemeenten, gremia) gericht op een inclusieve leeromgeving. We zijn op de dimensies van hierboven samen verantwoordelijk. In de praktijk doen we dit:

- We zorgen dat alle leerlingen in de buurt van de school zich welkom en veilig voelen.
- We denken voor alle leerlingen in kansen en mogelijkheden. We sluiten hen in met alles dat ze nodig hebben om te leren.
- We zorgen dat ouders en verzorgers met hun kinderen zich welkom en veilig voelen.
- We werken met plezier samen met elkaar: scholen met ouders en verzorgers en met alle professionals in en om een school en ouders met professionals in en om scholen. We doen dat vanuit de principes van handelingsgericht en integraal arrangeren.
- We zorgen dat leerkrachten zich gehoord en veilig voelen.
- We zorgen dat pedagogisch medewerkers, onderwijspecialisten, jeugdhulp-medewerkers, schoolartsen, jeugdverpleegkundigen en leerplichtconsulenten zich gehoord en veilig voelen.
- We zorgen voor een stevige basisondersteuning in onze scholen, die past bij de leerlingen van onze school, onze wijk, ons dorp en bij de afspraken van ons samenwerkingsverband.
- We doen ons uiterste best leerlingen zo thuisnabij mogelijk op te nemen in onze scholen, dus in de wijk, in de woonplaats of in de gemeente.
- We staan open voor flexibiliteit in de thuisnabije school. We omarmen dan dat we hybride leren, tijdelijk speciale expertise in scholen van het samenwerkingsverband en tijdelijk thuisonderwijs voor sommige leerlingen nodig blijven houden. Dit betekent dat we daarbij altijd ons best doen dat leerlingen welkom blijven op hun oorspronkelijk thuisnabije school.
- We zijn ons in alle geledingen bewust dat leerlingen en leerling-groepen kunnen veranderen en dat we daarom op alle lagen in onze samenwerking ons moeten blijven scholen om een inclusieve leeromgeving vorm te geven.
- We streven naar multidisciplinaire teams onder andere door integraal arrangerend samenwerken.
- We dringen er bij de onderwijsinspectie en bij het ministerie op aan dat we ontschotting en budgetten nodig hebben om een inclusieve leeromgeving steeds verder vorm te geven.
- We hebben gebouwen waar inclusie goed vorm kan worden gegeven met time-out- en prikkelarme ruimtes en schoolpleinen waar rust naast spel kan bestaan.

- We maken praktijk en geven ontschotting verder vorm door onderwijsbudget en jeugdhulpbudget zodanig in te zetten dat de school en de leerkracht geholpen worden om de inclusieve leeromgeving vorm te geven.
- We experimenteren met de beleidsregel waarin scholen voor regulier en speciaal onderwijs zo samenwerken dat kinderen uit speciale scholen op reguliere scholen les krijgen.
- We denken na en maken budget vrij om ons onderwijs anders te organiseren in onze scholen, met roostervrije dagen om van en met elkaar te leren, plannen te maken en gesprekken te voeren
- We zorgen voor ruimte en budget voor extra handen in de klas door bijvoorbeeld onderwijsassistenten, een achterwacht of een brugfunctionaris in scholen blijvende te formeren.
- Wie werkt met en voor kinderen, wie ouder of verzorger is van kinderen, heeft een open houding en is bereid om te leren en stappen te zetten richting onze inclusieve leeromgeving.
- Wij hebben vertrouwen naar elkaar en weet dat we in hier en nu en in de toekomst ons uiterste best doen richting een inclusieve leeromgeving.

Gebruikte gesprekken, literatuur en rapporten:

- [Ouders over de route naar inclusief onderwijs - Balans](#)
- Gesprek en input van Kring Noord op 6 mei 2025
- Gesprek in het team van PPO in het voorjaar van 2025
- Gesprekken met kinderen en gremia door BMC in 2024
- Inclusieve ideeën bestuurders PPO regio Leiden (2024)
- Inclusieve ideeën gemeenten PPO regio Leiden (2024-2025)
- Input vanuit het Kernteam van PPO op de memo 'Moreel Besef'
- Input van RvT, ALV, OPR, MR-P en OOGO in vergaderingen en op gremiadagen
- Inspectie van het onderwijs (2025). Inclusiever onderwijs in de praktijk. Samenwerking regulier en speciaal onderwijs.
- Midterm Ondersteuningsplan 2022-2026 (2024). BMC.
- Onze toekomst, ons onderwijs. Visie jongeren op inclusief onderwijs (n.d.)
- Oberon (2024). Bouwstenen voor inclusie
- Paul, M. (2025). Kamerbrief: de volgende stap in de verbetering van passend onderwijs.
- Rijksoverheid Ministerie OCW (2024). Beleidskader Met elkaar voor alle kinderen en jongeren werken aan een inclusieve leeromgeving.
- Samenwerkingsverband VO Delftlanden (2025). Ontwikkelinstrument inclusie voor Voortgezet onderwijs.
- Staatscourant (2024) Nr.19951 Beleidsregel voor een experiment gericht op inclusie van leerlingen middels integratie van het speciaal onderwijs in het regulier onderwijs.
- Studulski, F (2024). *Onbegrepen gedag bij jonge kinderen*. Uitgeverij SWP
- Wienen, B. (2023). *Van individueel naar inclusief onderwijs*. Uitgeverij Instondo.
- Wienen, B. (2025). *Laat/d de pedagogische basis met rust. Opvoeden in tijden van versnelling*. Uitgeverij Instondo.
- www.oudersvoorinclusie.be